

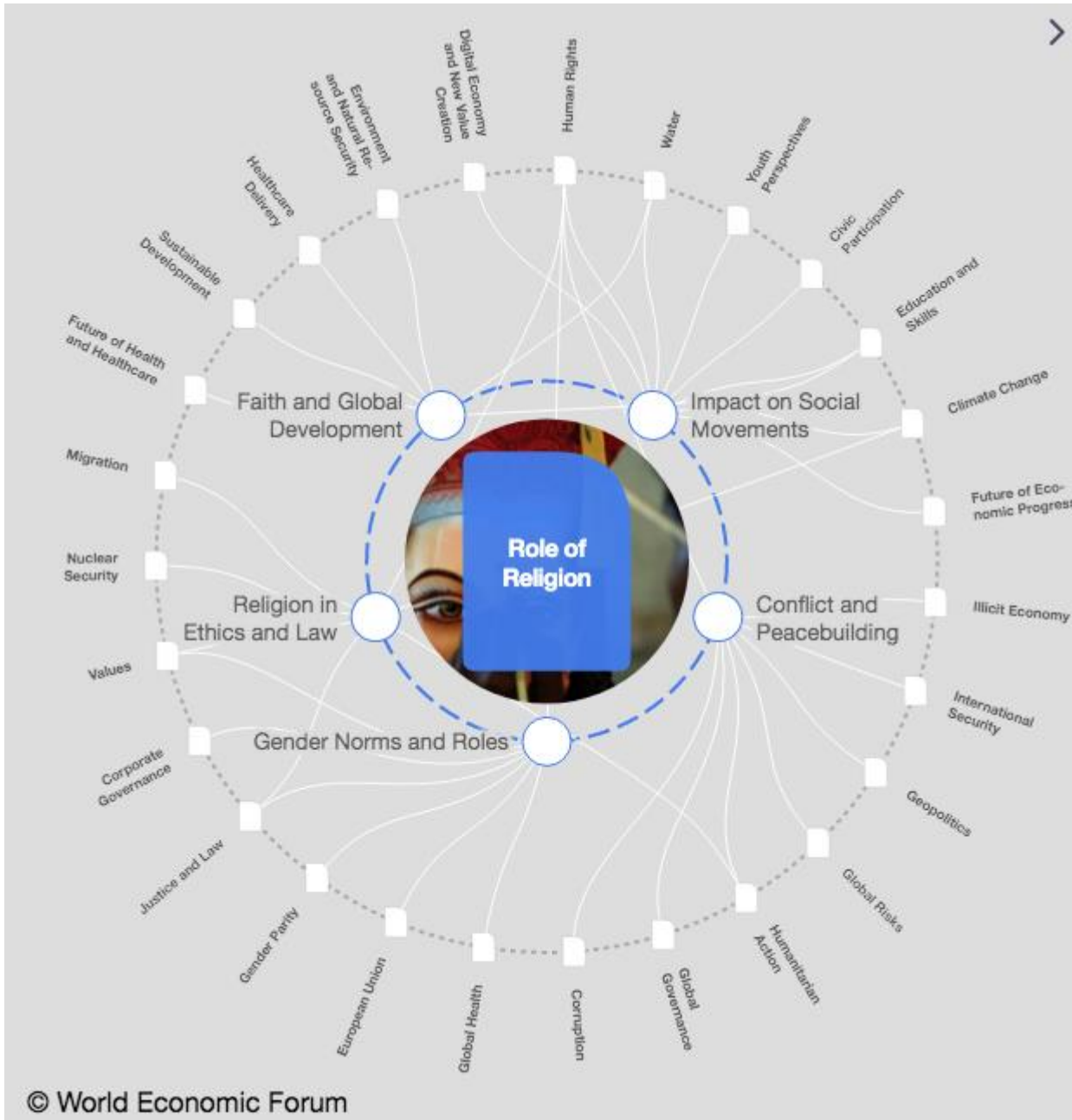
Náboženstvo

Náboženstvo je všade na globálnej scéne.

Od pápeža Františka do islamského štátu a od nútenej migrácie utečencov z Blízkeho východu k súvisiacim reakciám populistických politikov na celom svete má **veľa súčasných problémov**

určitý vzťah k náboženstvu.

V súčasnosti i počas histórie bolo náboženstvo príčinou mnohých neuhov a sily nádeje a dobra.

Dopad na sociálne hnutia

Náboženská viera inšpiruje k spravodlivosti a problematickému sociálnemu rozdeleniu

Interpretáciou svojich textov a tradícií majú náboženský činitelia **rozsiahle zdroje**, ktoré môžu pomôcť pri presadzovaní sociálneho atavizmu v záležitostiach od environmentálneho dozoru po sociálnu spravodlivosť.

*Mnoho náboženských skupín a organizácií **aktívne bojuje proti** zmene klímy a bojuje proti rasovej a sociálnej nerovnosti priama úloha náboženstva v tomto úsilí sa však líši.*

V posledných rokoch sa dramaticky zvýšila najmä činnosť náboženstva zameraná na zmenu podnebia. V roku 2017 pápež František a pravoslávny kresťanský vodca patriarcha Bartholomej spoločne vyzvali svetových vodcov, aby kolektívne reagovali na zmenu podnebia, pričom poznamenávajú, že najzraniteľnejší ľudia na svete budú ako prví postihnutí katastrofálnymi následkami. Náboženský činitelia sa čoraz viac zapájajú aj do úsilia zameraného na boj proti dôsledkom zmeny podnebia, medzi ktoré patrí zníženie potravinovej bezpečnosti, rýchlejšie šírenie chorôb, vysídlenie obyvateľstva a zvýšenie nedostatku vody.

S cieľom reagovať na tieto problémy náboženský činitelia podporujú väčšie vzdelávanie v oblasti životného prostredia a zmierňovanie následkov katastrof a napredujú v menších projektoch týkajúcich sa vodného hospodárstva a poľnohospodárskej reformy.

Dopad na sociálne hnutia

Náboženské skupiny viedli aj najmodernejšie iniciatívy na boj proti rasovým, hospodárskym a vzdelávacím rozdielom na celom svete.

Rozsiahla medzinárodná sieť jezuitských škôl zasahuje nespočetné množstvo znevýhodnených detí prostredníctvom inovatívnych vzdelávacích ponúk.

Mnoho ďalších *kresťanských, islamských, židovských, budhistických, hinduistických a iných nábožensky spojených organizácií* sa podobne podieľa na iniciatívach týkajúcich sa vzdelávania, rodovej rovnosti, rasovej spravodlivosti a zdravia.

Náboženské faktory však komplexne ovplyvňujú sociálne hnutia. V USA boli africko-americké cirkvi kedysi jadrom hnutia za občianske práva, zatiaľ čo dnes sú relatívne menej výrazné v hnutí Čierne životy, ktoré sa snaží zasahovať do násilia páchaného na čiernych komunitách.

Viac znepokojujú niektoré miestne politické hnutia, najmä v západných krajinách, ktoré ***propagujú myšlienku národnej identity*** založenej na *bielej, kresťanskej a heterosexuálnej stránke*.

Takéto spoločensko-politické hnutia, ktoré môžu mať náboženské vzťahy, často podkopávajú zjednotené domáce a globálne kroky zamerané na spoločné hrozby a obmedzujú úsilie na podporu rasovej spravodlivosti a rodovej rovnosti.

Konflikt a budovanie mieru

Negatívne výzvy k etnicky náboženskej identite môžu viesť ku konfliktom, ale môžu sa zmierniť aj angažovanosťou

O presnej úlohe, ktorú náboženstvo zohráva v konfliktných situáciách alebo v úsilí o budovanie mieru, vieme veľmi málo.

Náboženstvo sa komplexne prelína s príbuznými hospodárskymi, sociálnymi a politickými faktormi a náboženské spoločensvá sa často nachádzajú na opačných stranách toho istého problému.

Dôkazy naznačujú, že náboženstvo ***zohráva významnú úlohu tak v príčinách konfliktov***, ako aj na ceste *k mieru a zmiereniu*. Náboženské viery a spoločensvá v minulosti pomohli *podnieť ľudí k násiliu*, v mnohých konfliktoch je náboženstvo *jasným ukazovateľom identity* a súčasne zoskupuje tých, ktorí sú členmi, a rozlišuje tých, ktorí sa považujú za „***ostatných***“.

Náboženské identity používané týmto spôsobom môžu povzbudiť sociálne štiepenie a enklávy, oslabiť sociálnu súdržnosť tým, že podporujú podozrenie. Bosnianska vojna medzi bosnianskymi (*prevažne moslimskými*), srbskými (*pravoslávnyimi*) a chorvátskymi (*katolícky*) silami, v rámci rozpadu bývalej Juhoslávie v 90. rokoch, nebola čisto náboženským konfliktom, pretože náboženské skupiny koexistovali po stáročia.

*Počas týchto storočí sa však nevyvinula **súdržná spoločná identita** a na konci 20. storočia boli nacionalisti Bosny schopní používať náboženskú identitu ako mechanizmus zhromažďovania (dokonca aj keď nepriatelia skutočne bojovali proti náboženstvu).*

Konflikt a budovanie mieru

Bez ohľadu na príčinu konfliktu alebo zúčastnených strán je dôležité analyzovať potenciálne úlohy, ktoré môže náboženstvo zohrávať v mierovom procese a pri obnove spoločností a sociálnej súdržnosti.

V kontextoch, v ktorých je zapojených viac náboženských skupín alebo tradícií, môže medzináboženské angažovanie pomôcť pri posilňovaní stratégií pre mier, ktoré zasahujú cez hranice.

Medzináboženská angažovanosť sa spolieha na každú zúčastnenú náboženskú tradíciu, ktorá predstavuje jej vlastné zásady a hodnoty, pričom zároveň poskytuje priestor na vypočutie a pochopenie perspektívy iných tradícií, získavanie bohatších vedomostí a vytváranie hlbších sociálnych vzťahov sú kľúčovými cieľmi.

Medzináboženská angažovanosť nie je ľahká a predstavuje riziko, existuje však niekoľko príkladov úspešného medzináboženského dialógu.

Pápež František využil návštevu mešity al-Aqsa v Jeruzaleme ^{v roku 2014}, aby objal imáma a rabína a vyzval kresťanov, Židov a moslimov, aby milovali iného.

Po štátnom prevrate v Stredoafrickej republike v roku 2013 sa okrem toho v rámci medzináboženského mierového partnerstva spojilo konzorcium predstaviteľov náboženstva s cieľom bojovať proti nestabilite a násiliu.

Rodové normy a úlohy

Náboženstvo a nesprávne chápanie náboženstva môžu skomplikovať úsilie o posilnenie postavenia žien

Priesečník pohlavia a náboženstva môže byť kontroverzný.

Aj keď je náboženstvo často vnímané ako zdroj tradičných „**zaostalých**“ postojov týkajúcich sa pohlavia, realita je komplexnejšia.

V rozvojovom sektore rôzne pohľady na pohlavie medzi rôznymi náboženskými inštitúciami využívajú škálu od *ultrakonzervatívcov*, ktorí sa snažia zachovať (alebo sa vrátiť) k starodávnym tradíciám a učeniam o rodových vzťahoch, až po radikálne vízie *novej rodovej dynamiky a vzťahov* pre budúcnosť.

V mnohých náboženských tradíciách majú ženy často väčší vplyv na náboženské praktiky a rodové normy, ako sa všeobecne uznáva.

Mnohé nábožensky prepojené rozvojové a humanitárne organizácie sa okrem toho usilujú o posilnenie postavenia žien zameraním osobitnej pozornosti na ženy a dievčatá a zapojením do úsilia o zlepšenie prístupu žien k vzdelaniu, zamestnaniu, zdravotnej starostlivosti a politickému a obchodnému rozhodovaniu.

Táto oblasť práce však predstavuje výzvy, keďže na úlohu náboženstva pri formovaní rodových úloh často pozerajú svetskí aktéri.

Rodové normy a úlohy

Mimo rozvojového sveta je vzťah medzi sekularizmom, demokraciou, náboženstvom a rodovou rovnosťou podobne zložitý a sporný, najmä v západných krajinách.

V Európe sa podpora rodovej rovnosti a odmietnutie náboženskej autority stali pre mnohých ľudí spoločnými znakmi identity. Za týchto podmienok je každý nútený demonštrovať určitú úroveň súladu s liberálnymi hodnotami, aby sa stal legitímnym a uznávaným členom národných spoločností.

Najmä moslimské ženy sú uväznené v *nitkových kútoch tejto európskej politiky identity*. Predpokladá sa, že sú obeťami patriarchátu, od ktorých sa očakáva, že budú obsadzovať západné rodové roly a šaty, a čo je možno najviac ironické, sú často umlčané a zbavené vplyvu feministiek, ktoré ich chcú brániť.

Príbehy o *vzťahu náboženstva k pohlaviu a sexualite* sú ďalej komplikované skutočnosťou, že mnohé ženy s náboženskou identitou sa tiež stali lídrami v organizáciách na budovanie mieru (*napríklad Sieť Libérijských žien v budovaní mieru, ktorá spojila moslimské a kresťanské ženy s cieľom obhajovať mier*) a skupiny advokátov LGBTI aj keď tieto úlohy majú tendenciu byť veľmi rôznorodé.

Náboženstvo v etike a práve

Lepšie pochopenie úlohy náboženstva by nám mohlo pomôcť riešiť globálne výzvy

Etika a hodnoty založené na náboženstve *formujú zákony a politiky a ovplyvňujú globálne riadenie.*

Aby bolo možné úplne porozumieť *právnym a správnym systémom* a dosiahnuť konsenzus v globálnych výzvach, je potrebné zvážiť, ako náboženské faktory ovplyvňujú identity a reakcie na zložité otázky. Vlády stále viac *využívajú náboženské tradície na dosiahnutie politických cieľov.*

Organizácia Spojených národov napríklad začala ^{v roku 2017} akčný plán z Fezu, ktorý vedie náboženských vodcov o tom, ako využiť svoj vplyv na predchádzanie násilným zverstvám. Križovatka práva a náboženstva je zároveň pre mnohé krajiny zdrojom rozporov, pretože vnútroštátne súdy zvažujú otázky týkajúce sa slobodného cvičenia, usadenia sa a prispôsobenia sa rôznym náboženským praktikám.

V roku 2018 Najvyšší súd Spojeného kráľovstva aj Najvyšší súd USA posúdili prípady, keď pekárstvo odmietlo predložiť tortu spojenú s podporou manželstva osôb rovnakého pohlavia z náboženských dôvodov. Právne konflikty sa stále častejšie vyskytujú aj za hranicami a medzi kultúrne a nábožensky rôznorodými účastníkmi vrátane jednotlivcov, vlád, spoločností a mimovládnych organizácií.

Pochopenie a riešenie týchto problémov si vyžaduje trvalé zapojenie sa do náboženstva, etiky, politickej teórie a teórií globalizácie.

Náboženstvo v etike a práve

*Podobne aj otázky, ako je šírenie jadrových zbraní, zmena podnebia a utečenecká kríza, vyvolali otázky týkajúce sa zdieľania zodpovednosti a spoločnej správy vecí verejných a pochopenie toho, ako morálka, **etika a náboženstvo** vplyvajú na politiky a prístupy nadnárodných inštitúcií, je nevyhnutné na budovanie a konanie konsenzu.*

Medzi otázky, ktoré je potrebné zvážiť, patrí, či existuje spoločný súbor hodnôt cez štátne hranice na ktorých môžu byť založené spoločné kroky, a ako môže náboženstvo pomôcť alebo poškodiť také úsilie.

Riešenie núteného vysídľovania utečencov na Blízkom východe av severnej Afrike by sa mohlo **podporiť zdôraznením náboženských príbehov** o vysídlení vrátane židovského príbehu *Exodus*, úteku Ježiša, Márie a Jozefa do Egypta a migrácie Mohameda z Mekky do Medíny.

Mnohí prví respondenti a pomocní pracovníci v konfliktných a krízových situáciách sú už nábožensky motivovaní je však ironické, že populistické politické hnutia na Západe **založené na náboženskej alebo sociálno-ekonomickej identite** často bránia medzinárodnému úsiliu riešiť globálne problémy.

Bez ohľadu na to, ako náboženská viera motivuje určitých ľudí, náboženstvo často zohráva zásadnú úlohu pri legitimizácii politických a právnych systémov, a preto sa musí brať do úvahy, aby sa dosiahol skutočný pokrok v našich spoločných výzvach.

Viera a globálny rozvoj

Nedostatok vedomostí bráni spolupráci medzi náboženskými a sekulárnymi skupinami pomoci

Rastie povedomie o tom, že náboženstvo je faktorom, ktorý treba brať do úvahy pri *riešení environmentálnych problémov, budovaní mieru, zlepšovaní vzdelávania a podpory hospodárskeho rastu.*

Stále však existuje všeobecný nedostatok vedomostí o praktických príspevkoch náboženských činiteľov k práci na medzinárodnom rozvoji. Platí to pre vplyv viery a správania na rozvoj a na konkrétne spôsoby, akými náboženstvo ovplyvňuje kľúčové rozvojové odvetvia.

Ciele súvisiace so vzdelávaním sú ***stredobodom globálneho rozvojového programu*** a majú tendenciu zaoberať sa náboženskými rozmermi. Náboženské inštitúcie však zohrávajú významnú úlohu v národných a medzinárodných vzdelávacích systémoch a prístupoch, nábožensky prepojené školy zaplňajú kritické medzery vo vidieckych oblastiach a v krajinách s nedostatočne rozvinutou infraštruktúrou.

S kolonizáciou sa však spájajú predovšetkým najmä kresťanské školy a často prispeli k marginalizácii islamských a iných menšinových spoločenstiev spôsobom, ktorý vytvára paralelné a nerovnaké systémy.

Islamské školy medzitým zohrali obrovskú úlohu pri poskytovaní vzdelávania na globálnej úrovni, ale stali sa aj politickým momentom, pretože sú (často nespravodlivo) vnímané tak, že stoja v ceste spoločenskému pokroku z hľadiska rodovej rovnosti, ako aj radikalizujúce vplyvy.

Viera a globálny rozvoj

Globálne zdravie je ďalšou oblasťou, v ktorej náboženský činitelia poskytujú kľúčové zdroje pomoci, ale môžu sa tiež stať prekážkami, ak nie sú náležite uznaní a zapojení.

Jeden príklad sa vyskytol počas nedávneho prepuknutia eboly v západnej Afrike, keď sa medzinárodné zdravotnícke organizácie nedokázali spojiť s náboženskými činiteľmi a získať pomoc pri pozastavení tradičných pohrebných praktík s cieľom obmedziť šírenie choroby.

Podobne aj náboženský činitelia, ktorí sú často v popredí poskytovania zdravotnej starostlivosti vidieckemu obyvateľstvu na celom svete, môžu zohrávať dôležitú úlohu v boji proti šíreniu antimikrobiálnej rezistencie aj keď ich globálni odborníci v oblasti zdravotníctva nedokážu začleniť alebo vyškoliť v najlepších postupoch, sa môže neúmyselne stať hlavným motorom vzniku a šírenia baktérií rezistentných na liečivá.

Aj keď náboženstvo a náboženský aktéri zohrávajú významnú úlohu v úsilí o globálny rozvoj, príliš často im ***chýba formulácia hlavných rozvojových politík a postupov.***

Rozvoj lepších údajov, porozumenia a spolupráce s týmito aktérmi by mohol pomôcť efektívnejšie pomôcť najchudobnejším a najzraniteľnejším spoločnostiam na svete.

Zdroj

Dokument je založený na názoroch širokej škály odborníkov zo siete expertov Svetového ekonomického fóra v spolupráci s :

Shaunom Caseym, riaditeľom, ***Centra pre náboženstvo, mier a svetové záležitosti*** Berkley, Georgetown University.